

В. М. Сисюк, кандидат наук
з державного управління,
аспірант кафедри публічного адміністрування
Міжрегіональної академії управління персоналом

ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ МАСОВОГО СПОРТУ НА СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОЇ ОСОБИСТОСТІ

Вивчено особливості державної політики із розвитку сфери фізичної культури та масового спорту. Досліджено явище масового спорту як прояв активної участі особистості у громадянських трансформаціях. Проаналізовано засади валеології й особливості розвитку особистості внаслідок фізичного виховання в суспільстві. Обґрунтовано державну політику в системі фізичного виховання щодо розвитку масового спорту.

Ключові слова: державна політика, масовий спорт, фізичне виховання, особистість, трансформації, валеологія, освіта, суспільство.

V. M. Sisyuk. Features of the influence of state policy of mass sports on socio-psychological factors of healthy personality formation

Today, ideological and moral factors are changing and this fact forces us to make the considerable efforts to solve the important objectives for strengthening the public health. Analysis of scientific literature in public management showed, that despite differences of scientific approaches, in our native and western science, there have been researched only the general trends of social-educational processes, while the question of peculiarities of public health development do not find their reflection. Effectiveness of public management of social-educational processes depends on internal and external factors, which have an influence on the individuals. The influence of each factor is selectively marked due to a number of circumstances, including the individual's awareness of internal beliefs, values and ideals. Socially active person can defend his / her social interests, has the developed consciousness and culture, and is actively involved in the public life of the society.

Public administration in a system of preserving and improving the health level of students is a complex mechanism appointed to achieve these goals that has defined structure, a set of legal rules, methods, means, instruments of state influence on the management object. Taking into account the number of problems that are caused by certain objective and subjective reasons, the main among which are the lack of socio-economic development of the country and inappropriate management of institutions at all levels of the health system, public authorities should pay more attention to the culture of healthy lifestyle of people and its social advancement. Mass sports can perform an integrative role as an organizational mechanism of public management, and plays an important role in improving health, physical preparation and, as a result, national welfare.

Permanent growth of requirements for the development of youth in the aspect of their self-education and self-improvement of intellectual, creative and physical possibilities, require from educational community to implement the educational process of the latest educational and educational technologies and means. This, in particular, results in the formation of a broad worldview, self-awareness and professional competences on the principles of responsible attitude towards their own health as the basis on which the future strategy of career and life success is being built.

Particular importance is the formation of a model that would ensure the systemic activity of youth in physical education and self-education. Among such factors, the vital are: stimulation, motivation and formation of students' needs for independent physical education, as an important part of the overall culture of the individual, a means of personal development. Physical culture and mass sports, methods and systems of rehabilitation should take a special place in the university and become obligatory attribute of active rest of each student on the basis of a healthy lifestyle.

© **В. М. Сисюк, 2018**

The realization of social opportunities in physical education and sports involves the transition to a new model of this direction. When the interests, needs and motives of a young person are in the center of attention of the educational system, this will enable a significant activation of the process of self-realization and establish in the public opinion and public practice the priority of the recreational motor activity for the prevention of diseases and associative behavior. Accordingly, this approach will provide an opportunity to modernize the model of development of physical culture and mass sports with the task of preserving and improving the health of youth.

During the organization of physical education, considerable attention should be paid to physical culture and recreational work, modern methods of recreation, studying the health effect of physical exercises and the possibility of their application for recreation as well as physical culture of the individual. The main emphasis should be on educating students in a clear comprehension and understanding that the priority task is the individual health of a person, his/her ability to control the state of health.

The humanistic orientation of the pedagogical process should include the purposeful integration of biological and social needs, intellectual and ethical bases in the implementation of genetically predetermined natural instincts of each student during his / her studies at the university. Physical education of students determines the specifics of the allocation of differentiated goals and pedagogical tasks. The basis of the physical education of students should be the formation of a harmoniously highly-spiritual and highly moral personality, a qualified specialist who leads the systemic skills in the sphere of physical culture.

Key words: state policy, mass sport, physical education, personality, transformation, valeology, education, society.

Постановка проблеми. Особливістю нинішнього розвитку цивілізації є глобальна криза, яка охоплює світ у всіх його сферах: економічній, соціальній, політичній і моральній. Водночас забувається істина, що інвестування в людей набагато важливіше, ніж інвестування в технології. Інвестування в людей полягає у розвитку їх обізнаності та інвестуванні в їхнє здоров'я. Зниження фізичної активності, обмеження адаптації до мінливої реальності також викликає розчарування, апатію та імпульс підтримки з боку держави.

З огляду на основні причини захворюваності та смертності в різних країнах світу можна зробити висновок про те, що неправильне харчування і відсутність адекватної фізичної активності сприяє цьому більше, ніж вплив шкідливих факторів навколишнього середовища. Людина може діяти, змінюючи свій спосіб життя та припиняючи деградацію середовища, в якому вона живе. У подоланні біологічних і соціальних загроз, що охоплюють сьогоденне покоління, важливу роль може відіграти чітко визначена та послідовно реалізована державна політика фізичного виховання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Відсутність комплексу наукових пропозицій щодо державної політики збереження для суспільства потенціалу здоров'я вражає. Це викликає подив, тому що демографічні проблеми, всебічно проаналізовані в програмах, дають підстави для цього [3]. Зокрема, зростатиме проблема здоров'я старшого покоління, для суспільства виникає необхідність забезпечити цій категорії гідну старість.

Це має велике значення – не лише гуманітарне, але й економічне, оскільки знижується тягар на систему охорони здоров'я. Сучасні автори пишуть досить багато про здоров'я, але існує невелика кількість праць, які б урахували такі важливі фактори, як зміцнення здоров'я, профілактика та здоровий спосіб життя.

Необхідно постійно вдосконалювати теорію фізичної культури, проводити дослідження та збагатити методи масового спорту, фізичного виховання, рекреації та реабілітації [5]. Фізична активність суспільства – це основа, на якій можна створити базу здорового способу життя, і це найкращий спосіб знизити тягар все більш неефективної медичної допомоги. Середовище фізичної культури повинне організовано, планомірно і свідомо приймати відповідні ініціативи органів державної влади, не тільки критикувати, але й підтримувати, коли потрібно взяти на себе тягар відповідальності.

Мета статті – дослідити стан державної політики розвитку масового спорту та його вплив на соціально-психологічні фактори формування здорової особистості в суспільстві.

Для цього потрібно вирішити низку завдань:

1. Вивчити особливості державної політики із розвитку сфери фізичної культури та масового спорту.
2. Дослідити явище масового спорту як прояву активної участі особистості у громадянських трансформаціях.
3. Проаналізувати засади валеології й особливості розвитку особистості внаслідок фізичного виховання в суспільстві.
4. Обґрунтувати державну політику в системі фізичного виховання щодо розвитку масового спорту.

Виклад основного матеріалу. Основною умовою успіху в реалізації оздоровчих державних програм є розуміння того факту, що основою для збереження здоров'я є валеологічна освіта. Пропаганда популяризації здоров'я має полягати у мінімізації шкідливих звичок і розробці соціальних норм поведінки, орієнтованих на здоров'я. Валеологічна освіта – це інвестиції в людину, держава повинна підвищити обізнаність громадян щодо загроз для здоров'я кожної людини, в якій органи державної влади повинні сформувавши мотивацію діяти активно і творчо у цьому контексті [8]. У молоді адекватний рівень фізичної активності має вирішальне значення для фізичного, психічного та соціального розвитку.

Масовий спорт є символом ефективних фізичних даних, душевної рівноваги, досконалості рухів, це здатність діяти в групі, поєднувати елементи суперництва та співпраці, має освітню цінність і є підготовкою молоді до дорослого життя. Сьогодні мало уваги приділяють цінності спорту в розвитку та житті молоді.

Заняття фізичною культурою, крім незаперечних спортивних цінностей, мають інтегровані цінності. Вони утворюють модель життя, в якій спорт має міцні зв'язки з фізичним і психічним, а також із соціальним здоров'ям. Масовий спорт – це не лише сфера, спрямована на підтримку здоров'я, але й можливість покращити інтелектуальну діяльність, встановити належні міжособисті контакти, вміння діяти і взаємодіяти в групі, збагачувати емоційний досвід.

Фізична культура зміцнює норми суспільного життя, правила чесної гри в спорті можуть і повинні бути перенесені у суспільне життя [11, с. 79]. Орієнтована на охорону здоров'я валеологічна освіта надає знання та навички, може бути важливим чинником у пошуку власного способу життя, в якому моральні цінності підвищують загальнолюдські в усьому суспільному житті. У спорті існує мета – це досягнення психофізичної досконалості та всебічного розвитку, у т. ч. позитивного індивідуального і соціального життя. Соціальний вимір масового спорту виражається у доброзичливості між людьми, соціальними групами, дотриманням принципів об'єктивної самооцінки й уникненням антисоціальної поведінки.

Існує необхідність у мобілізації простору для освіти і самоосвіти у сферах людської діяльності, таких як фізичний відпочинок і спорт, якщо комплексно розвивати людину у всіх її напрямках. Аналіз феномену масового спорту, знань, що досягаються у спорті, а також факторів соціального впливу спорту на активність людини є головним завданням органів державної влади у цій сфері [2]. Фізична культура стає способом культивування не тільки життєво важливих цінностей, що виникають внаслідок занять спортом, але і моральних, духовних цінностей.

Сфери соціального формування майбутніх спортсменів та учасників спорту для всіх уособлюють розвиток людини в її соціологічному вимірі. Фізичне виховання і спорт не повинні бути відокремленими від впливу соціуму, тому що кожна сфера виховання має вплив на фізичний розвиток, а фізична культура впливає і на психічний.

Масовий спорт і фізичне виховання в контексті державних програм дій мають характеризувати тенденції і напрямки соціального впливу [7]. Фізичне виховання має бути зрозуміле, фізкультурно-спортивна активність повинна стати турботою про гідність людини, що впливає з людської раціональності.

Людина повинна бути уособленням відповідних фізичних форм, цілісною структурою, яка вимагає рівномірного підходу. Фізична особа не може розвиватися без інтелектуальної участі фізичної культури. Необхідно формувати людину як особистість, її поведінку, манери; спорт має стати відповідним середовищем для формування особистості. Систематичне навчання, наполеглива робота, самодисципліна, повага до інших і підпорядкування соціальним нормам сприяє формуванню особистості.

Фізичні вправи нейтралізують стрес і психічне перевантаження, запобігають виникненню багатьох захворювань, відновлюють фізичну і розумову силу, форму тіла і задовольняють життєві потреби [10]. Такі форми людської діяльності, як спорт або фізичний відпочинок, сприяють психофізичній активності, зміні способу та середовища життя, неформальним контактам з іншими людьми, набуттю нового досвіду, знань і навичок [4]. Масовий спорт безпосередньо сприяє зростанню суспільної свідомості, створює великий простір для освіти і самоосвіти. Фізична культура призначена для відпочинку і діяльності, ефективно розвиває людину, особливо якщо вона займає активну життєву позицію і бачить цінність життя.

Однак не слід забувати про проблему самовдосконалення та досягнення майстерності особи у спорті, спорт також розуміється як свідчення наполегливої, раціональної і виконаної з гідністю роботи. Спорт належить до сфери діяльності, в якій спланована робота з удосконалення майстерності часто відіграє вирішальну роль у досягненні успіху. Існує потреба піклуватися про здоров'я для розвитку особистості, заради морального та духовного розвитку. Той факт, що масовий спорт є потребою суспільства, як і фізична культура, є беззаперечним.

Важливо з позиції фізичного виховання обґрунтувати фізичний відпочинок, а також профілактику охорони здоров'я та всебічного розвитку особистості. Заняття людини у вільний час спортом або фізичною активністю формує багато властивостей особи, звичок і переваг, які потім впливають на поведінку. Фізична культура і спорт для всіх включає в себе різні форми фізичної активності, вжиті у вільний час для відпочинку, розваг і самовдосконалення. Для того, щоб підготувати ґрунт для активного і раціонального заповнення вільного часу, потрібно «пробудити» фізичні потреби підростаючого покоління для занять масовим спортом.

Акцент на здоров'я та гігієну, а також фізичний рух і розумовий розвиток потрібно підкріпити реальною ідеєю масового спорту, яка полягає у створенні органами державної влади умов для розвитку особистості в державі [11]. Фізична культура є частиною національної культури, а масовий спорт є частиною фізичної культури, і лише таким чином стає національною культурою. Відношення і значення теоретичних і практичних складників концепцій фізичної культури і спорту неоднозначні, однак ретельний аналіз показує, що практично все у галузі фізичної культури породжується масовим спортом. Заняття фізичною культурою дозволяє реалізувати різні прагнення і є засобом для покращення якості життя. Цього достатньо, щоб з'ясувати, наскільки здорове суспільство може розвиватися позитивно у всіх аспектах.

Потрібно залучати молодих людей до універсальної фізичної активності. Крім цього, систематичні фізичні навантаження часто виходять за рамки суто фізіологічних наслідків і впливають на психічний і соціальний стан [9, с. 114]. У сфері фізичної культури здоров'я особи відстає, і замість того, щоб сміливо просувати складними, але необхідними кроками у державних стратегіях, суспільство йде лінією найменшого опору, акцентуючи на найпростіших завданнях.

Зміни в способі життя суспільства – це один із найважчих процесів, їх сенс повинен бути прийнятий як інтелектуально, так і емоційно. Цей процес можна і потрібно планувати, ініціювати й організувати органам державної влади як встановлений обов'язок. Суспільство робить велику стратегічну помилку, посилаючи ці проблеми у сферу особистих і приватних зобов'язань. Держава та її структури мають подбати про розвиток фізичної культури шляхом

створення більш сприятливих умов для розвитку фізичної культури, підтримки і стимулювання різних форм активації життя людей.

Відсутність здоров'я, обмежена фізична активність викликає специфічні хронічні захворювання. Мобільність, адаптивність, перенавчання, тимчасова міграція викликають численні вторинні проблеми зі здоров'ям. А трудоголізм, недостатній відпочинок розширює професійну нестійкість, стимулюючи готовність підтримувати стан людей добавками, стимуляторами й енергетиками.

У сфері освіти, охорони здоров'я і фізичної культури переважають інтереси суспільства у багатьох сферах життя [1]. Органи державної влади в різних дискусіях і роботі за програмами і планами держави часто не обговорюють суті: чи вона узгоджується з висновками науки і чи буде вона приносити соціальні результати у перспективі.

Така поведінка влади, скорочення і нехтування думкою інтелектуальної еліти є суїцидальною в довгостроковій перспективі. Таке сприйняття небезпечне, коли стосується ідей, систем цінностей, основ цивілізації та культурної традиції [6]. Розвиток масового спорту повинен легко, але ефективно координуватися органами державної влади, йому не потрібні спеціальні стимули.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Масовий спорт має стати надзвичайно популярним, і тому його потрібно розглядати як елемент масової культури. У звичайному розумінні фізичне виховання зазвичай пов'язане з навчанням, метою якого є вдосконалення та формування фізичної підготовленості серед молоді. Серед теоретиків фізичної культури відома позиція про те, що три компоненти – спорт, фізичний відпочинок і фізичне виховання – складають основу фізичної культури. Спорт є соціальним благом і завдяки всім формам соціальної активності сприяє створенню соціальних відносин, доброму психічному самопочуттю та покращенню фізичного стану громадян.

Основа успіху в досягненні сучасних цілей фізичного виховання полягає у прийнятті державної комплексної концепції роботи в галузі фізичної культури. Державна концепція фізичної культури має бути визнана як форма громадянської свідомості. Фізична культура має включати змагальні види спорту, масовий спорт, аматорський спорт, спорт для інвалідів, фізкультурні ігри, фізична рекреація. У цілому, фізична культура повинна складатися з таких елементів, як масовий спорт, фізичне виховання і фізична реабілітація. У розвитку фізичної культури мають бути присутні знання про єдину ефективну роль фізичної активності в підтримці та підвищенні здоров'я і зниження нездатності практичного використання цього знання для власного блага.

Список використаних джерел:

1. Довгань Н. Зміст фізичного виховання студентів ВНЗ у процесі поза аудиторної діяльності. Сучасні проблеми здоров'я та здорового способу життя у педагогічній освіті. Київ, 2016. С. 50–54.
2. Дутчак М.В. Моніторинг в системі державного управління спортом для всіх в Україні. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання та спорту. 2008. № 9. С. 34–43.
3. Зеленюк О. Тілесне здоров'я студентської молоді: акмеологічний дискурс. Актуальні проблеми фізичного виховання і спорту в сучасних умовах. Київ, 2015. С. 120–121.
4. Изаак С. Государственно-частное партнерство в сфере физической культуры и спорта. Управление собственностью: теория и практика. Москва, 2011. С. 25–28.
5. Каменков В. Роль местных исполнительных и распорядительных органов в сфере физической культуры и спорта. Вестник Высшего Хозяйственного Суда Республики Беларусь. 2010. С. 159–165.

6. Коновалова І.В. Механізм державного управління регіональними соціальними програмами в Україні: автореф. дис. ... канд. наук. з держ. упр.: 25.00.02. Харків, 2011. 19 с.
7. Костюк І. Державне управління в Україні в період реалізації адміністративної реформи: основні поняття та категорії. Державне управління та місцеве самоврядування. 2013. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/dums_2013_1_9.pdf.
8. Меляков А. Гуманітарна сфера як предмет досліджень в науці державного управління. Теорія та практика державного управління: зб. наук. пр. Х.: в-во «Магістр», 2012. № 1. 205 с.
9. Парубчак І. Соціальна значимість молодіжних громадських організацій та об'єднань як суб'єктів реалізації державної молодіжної політики. Ефективність державного управління: зб. наук. праць. Львів. регіон. Ін-т держ. Нац. акад. держ. упр. при Президенті України; за заг. ред. В.С. Загорського. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2012. Вип. № 30. С. 212–219.
10. Рудий В. Сучасні стратегії поліпшення фінансування системи охорони здоров'я та можливі шляхи їх застосування в законодавстві України. Ваше здоров'я. 2010. № 37. С. 3–4.
11. Шукатка О. Формування здоров'язберігаючої компетентності майбутніх економістів на засадах аксіології: монографія. Львів: ЛДФА, 2014. 219 с.

References:

1. Dovgan N. (2016). Content of physical education of students of higher educational institutions in the process of outside the classroom activity. Modern problems of health and healthy lifestyle in pedagogical education. Kyiv. P. 50–54.
2. Dutchak M. (2008). Monitoring in the system of state management of sports for all in Ukraine. Pedagogy, psychology and medical and biological problems of physical education and sports. № 9. P. 34–43.
3. Zelenyuk O. (2015). Body health of student youth: acmeological discourse. Actual problems of physical education and sports in modern conditions. Kyiv. P. 120–121.
4. Izaak S. (2011). Public-private partnership in the field of physical culture and sports. Property Management: Theory and Practice. Moscow. P. 25–28.
5. Kamenkow V. (2010). The role of local executive and administrative bodies in the field of physical culture and sports. Bulletin of the Supreme Economic Court of the Republic of Belarus. P. 159–165.
6. Konovalova I. (2011). Mechanism of sovereign administration of regional social programs in Ukraine: abstract. dis. ... cand. sciences. hp manage: 25.00.02. Harkiv, 19 p.
7. Kostyuk I. (2013). Sovereign administration in Ukraine in the period of reale state administrative reform: basic understanding of the category. Sovereign administration and misteam. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/dums_2013_1_9.pdf.
8. Melyakov A. (2012). Humanitarian sphere yak subject matter doslizzhennautsi sovereign control. Theory and practice of sovereign management: ST. sciences. etc. H.: Magistr. № 1. 205 p.
9. Parubchak I. (2012). The social significance of youth ful community organizations and organizations of national reale state policies. Effectiveness of the sovereign administration: st. sciences. pr. Lviv: LRIDYNADY. № 30. P. 212–219.
10. Rudy V. (2010). Such strategic strategies are a system of public health and health that can be found in the laws of Ukraine. Your health. № 37. P. 3–4.
11. Shukatka O. (2014). Formation of healthcare-keeping competence of future economists on the principles of axiology: monograph. Lviv: LDFA. 219 p.